

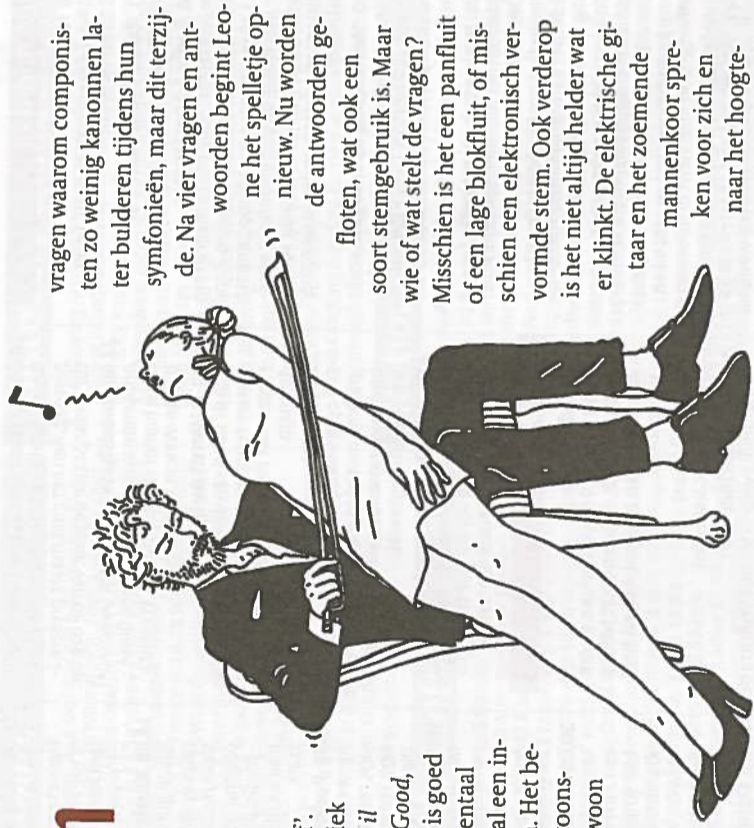
Voor stembanden en snaren

Waarom de stem niet gewoon als instrument gebruikt, zonder woorden? **André Caplet** deed het.

Zomeravondconcert
▶ NPO RADIO 4, 20.00-22.30 UUR

ENNIO Morricone vroeg zich af waarom componisten de menselijke stem zo weinig gebruiken als instrument, dus zonder tekst, net als een fluit of een viool. Hij hield van haar kneedbare expressiviteit omdat 'het geluid niet door een stuk hout of metaal tot ons komt,

maar recht uit het lijf'. In zijn openingsmuziek voor de film *Il buono, il brutto, il cattivo* (*The Good, the Bad and the Ugly*) is goed te horen hoe instrumentaal een stem en hoe vocaal een instrument kan klinken. Het begint met een snel vijftoons-signaal van een ongewoon heldere blokfluit: tajadajadAA, dat beantwoord wordt door drie gezongen langere tonen met een metalige echo. Ondertussen wordt er geschoten, want *Il buono, il brutto, il cattivo* is een western.

ILLUSTRATIE: OLIVIER HEILIGERS

vragen waarom componisten zo weinig kanonnen later bulderen tijdens hun symfonieën, maar dit terzijde. Na vier vragen en antwoorden begint Leonardo het spelletje opnieuw. Nu worden de antwoorden gefloten, wat ook een soort stemgebruik is. Maar wie of wat stelt de vragen? Misschien is het een panfluit of een lage blokfluit, of misschien een elektronisch vormde stem. Ook verderop is het niet altijd helder wat er klinkt. De elektrische gitaar en het zoemende mannenkoor spreken voor zich en naar het hoogtepunt toewerkend neemt het koor het voortouw zoals in traditionele Hollywoodmuziek de strijkers dat zouden doen.

Hij zal het kort houden

Wouter Bos geeft een zomerlesje redevoeren.

DWDD Summerschool
▶ NPO 1, 20.30-21.15 UUR

'Yes We Can'. Met het legendarische verkiezingsmotto uit 2008 van Barack Obama werd niet alleen de huidige Amerikaanse president, maar ook zijn jonge speechwriter Jon Favreau in één klap wereldberoemd. Obama komt er openlijk voor uit: achter elke belangrijke redevoering die hij hield tijdens campagnes, in de Senaat of het Witte Huis, zat Favreau. *Time Magazine* plaatste de getalenteerde speechwriter, die tot 2015

Wouter Bos, 2016

VOORBEREIDT / H

Maar met het vijftoonsig-naal lijken soms ook dames mee te zingen. Of is dat gehoorsbedrog? In 1911 had Béla Bartók zich er ook al over verbaasd dat componisten de stem zonder woorden links lieten liggen. En net als Leone had hij daarbij prachtige visioenen. Bartók wist toen van drie componisten die tegelijkertijd de mogelijkheden onderzoeken: Delius, Kodály en Caplet. Inmiddels is die lijst flink gegroeid - zoek maar onder 'vocalise' op internet - maar composities met woordloos gezang zijn nog steeds vrij uitzonderlijk. Vanavond klinkt op NPO Radio 4 de door Bartók bedoelde compositie van André Caplet. *Septet* voor drie vrouwenstemmen en strijkkwartet staat er in de programmagegevens, maar Caplet zelf

populistisch, te bombastisch, zelfs te visionair. Terwijl zo'n speech bij het grote publiek waarschijnlijk zal aanslaan. Tegelijkertijd vinden journalisten Obama's redevoeringen prachtig. Dat is wat hypocriet, naar mijn gevoel. In Angelsaksische landen werkt dat anders. Daar kunnen journalisten een speech met passie wel waardereren, of ze het nu met de spreker eens zijn of niet. Sinds Pim Fortuyn en Obama zijn speeches wel belangrijker geworden als communicatiemiddel, zeker in het bedrijfsleven. Daar geldt: een speech die het publiek overtuigt en enthousiasmeert, is een goede speech.

RADHA RAMDHAN

spraak van *Septuor pour cordes vocales et instrumentales* (Septet voor stembanden en snaren). De compositie begint als een gewoon strijkkwartet. Na ruim vier minuten vallen de stemmen in, terwijl de strijkers een begeleidende rol op zich nemen. Ook verderop blijven de snaren en de stembanden twee aparte groepen die wel samenwerken maar niet echt in elkaar opgaan, een beetje als bergbeklimmers en sjerpa's op weg naar een besneeuwde top.

Daar zit meer kleur in, zou je met Leone en Bartók zeggen. Misschien vond Caplet het zo al avontuurlijk genoeg. In ieder geval maakte hij met zijn bijzondere ingeving een overweldigende compositie voor zeven instrumenten. Expeditie geslaagd.

MARTIN KAAYJ

20.30-22.45 (RTL 8) **The Yards** ★★★
USA 2000. Van James Gray. Met oa Mark Wahlberg, Joaquin Phoenix, James Caan en Charlize Theron. Het onderhoud en de reparatie van de metroreinen in New York wordt uitbesteed aan talloze aannemers. Kruimeldief Leo (Wahlberg), vers uit de gevangenis, belandt via oom Frank (Caan) op de rangeerterreinen (de yards) waar vriend Willie (Phoenix) hem inleidt in een wereld van corruptie en geweld. Als Willie Houten lambrisering, knarsende treinen, gecapitonnerde fauteuils, fluissterende acteurs, donkere rangeerterreinen: *The Yards* is een fijn gevlochten drama met veel gevoel voor realiteitszin. Aanrader.

20.30-22.40 (VERONICA) **The Last Boy Scout** ★★★
USA 1991. Van Tony Scott. Met oa Bruce Willis, Halle Berry, Damon Wayans, Chelsea Field en Noble Willingham. Verlopen detective Joe Hallenbeck (Willis) wordt ingehuurd door het liefje Cory (Berry) van de wegens wangedrag geschorste footballspeler Jimmy Dix (Wayans), nadat ze bedreigingen heeft ontvangen. Dan ontvoert zich een verhaal over geweld en corruptie in de wereld van het American football. Regisseur Tony Scott begon jaren negentig naam te maken als commercieel succesvol maker van publieksfilms, en vermaakte in *The Last Boy Scout* het actieminnende publiek met een mix van macho oneliners en bloederig geweld. Scenarist Shane Black was eerder verantwoordelijk voor de eerste twee *Lethal Weapons*-films.

20.30-22.30 (SBS 9) **Premognition** ★★
USA 2007. Van Mennan Yapo. Met oa Sandra Bullock, Julian McMahon, Nia Long en Shyann McClure. Linda (Bullock) is gelukkig getrouwd met Jim (McMahon). Ze is er dan ook kapot van als een agent haar vertelt dat hij bij een verkeersongeval is omgekomen. Maar de volgende ochtend treft ze hem springevend aan! Ze vertelt hem dat ze heel naar heeft gedroomd. De ochtend daarop blijkt hij toch te zijn overleden. Vooral het begin is spannend in deze thriller, als het de vraag is of Linda de toekomst kan voorspellen, of dat ze gewoon gek wordt. De tweede helft zakt de film nogal in.

22.05-23.50 (HBO) **Suite Française** ★★★
GB/F/CAN 2014. Van Saul Dibb. Met oa Michelle Williams, Kristin Scott Thomas en Matthias Schoenaerts. In het fictieve Franse stadje Bussy wacht Lucile Angellier (Williams) tevergeefs op de terugkeer van haar echtgenoot, die door de Duitsers krijgsgevangen is genomen. Maar al snel dient zich een nieuwe man in haar leven aan, de ingekwartierde Duitse officier Bruno van Falk (Schoenaerts). Aangrijpende maar onevenwichtige verfilming van de gelijknamige roman van Irène Némirovsky de Franse schrijfster van Russisch-Joodse komaf die in 1942 in Auschwitz om het leven kwam. *Suite Française* werd pas 56 jaar na haar dood ontdekt.

23.15-1.05 (ARTE) **Kimssi pyoryugi / Castaway on the Moon** ★★★★★
ZK 2009. Van Lee Hae-jun. Met oa Jeong Jae-yeong, Jung Ryeowon en Hong Min-heui. Kim Seong-geun, radeeloos van de schulden- en liefdesmisère, springt van een brug in de rivier Han. De dood, echter, wil hem nog niet: hij spoelt aan op een onbewoond eilandje middenin Seoel en besluit daar zelfvoorzienend te leven. Kim Jung-yeon, een agorafobe jonge vrouw die haar appartement nooit verlaat en maandenlang foto's maakt, ontdekt de eilandbewoner: via flessenpost komt Kim met Kim in contact. Aandoenlijke romcom met milde prestatiecrisis, schappijkritiek doet vanwege de absurdistische premisse, hoofdpersonages en maffe humor bijzonder japaans aan. Hop in Zuid-Korea. Geheimtip onder Azië-cinefielen. Met Duitse ondertitels.